

Két falunév: *Va dai* (hatalmas fegyver), *Thinh chau* a „gazdag” és a „gyöngyház” összetétele. Az egyik sziget neve pedig *Tam Dao* (három sziget), mert három hegycsúcs van rajta.

Szerkezetileg sajátosságosak azok a földrajzi nevek, amelyek valamilyen eseményre utalnak. Ezeknek a szerkezete ugyanolyan, mint azon közneveké, amelyeket szerkezetük, szórendjük miatt a melléknévi igenév hiányában mondatszavaknak lehetne nevezni. Ilyen köznévi mondatszavak: *tho cat toc* (fodrász), tükörfordításban: mes-ter hajat vág; *nguai bán vé* (kalauz), azaz ember jegyet árul; *nguai lam* (cseléd), azaz ember dolgozik stb. Mondatszó a földrajzi nevek közül: *Ho hoan kiem* (visszaadott kard tava vagy tó visszaadta a kardot). Szórendjében nem vietnamizálódott számos, eseményre, mondára utaló, archaikus szavakat tartalmazó földrajzi név: *Hanoi*, *Vinh ha long*. Hanoi régi neve: *Thanh Thang Long* (a felszálló sárkány vára), a *Vinh ha long* jelentése pedig 'a leszálló sárkány öble'.

Az országok neve közül is sok a kínai nyelvből került a vietnamiba. De akár kínai közvetítéssel, akár közvetlenül veszi át a vietnami nyelv az országok nevét, mindenképpen erősen vietnamizálja őket. (Ez igaz minden szóátvételtre, bár újabban tapasztalható bizonyos engedmény.)

Magyarország nevét a kínai *Cung-nga-li* szóból vették át, s lett belőle *Hung-gia-loi*. Itália neve kínai közvetítéssel lett *I-dai-loi*, de mára csak az „I” maradt meg belőle. Spanyolország neve az *espanol* szóból kínai közvetítéssel lett *Tai-ban-nha*. (A két utolsó szótagon még érezni az eredeti szó két utolsó tagját.) Az első szótagot a kínai nyelv véletlen hasonlóság alapján 'nyugat' jelentésűnek értelmezte, s ez vietnami fordításban belekerült az ország nevébe.

Az idegen földrajzi nevek vietnamizálására néhány városnév példaként: Budapest vietnami nyelven *Buda-pet*, Moszkva *Mac-tu-khoa*. A példákából kitűnik, hogy a vietnami nyelv nem veszi át a mássalhangzótorlódást. Rendszerint egy újabb szótaggal küszöböli ki. Egyéb változás — sok más egyéb mellett — abból is adódik, hogy bizonyos hangok nem lehetnek szókezdő, illetve szózáró pozícióban. Így azután nem csoda, ha sokszor nem is lehet már ráismerni az eredeti szóra.

FÜGEDI ISTVÁN

A cigányok földrajzinévadásának néhány jellegzetessége

1. A Baranya megyei földrajzi nevek gyűjtése közben ötlött fel bennem, vannak-e ilyen elnevezéseik a cigányoknak. Gyűjteni kezdtem a Mohácsi járásban, a Dunához közeli helységekből; összehasonlításul pedig Pécssett, ahol a letelepültek s a bejárók csaknem az egész megyét képviselik, sőt a távolabbi vidékeket is.

1.1. Letelepedésükről csupán vázlatosan. Dunafalván (egykor Dunaszekcső-sziget) a századfordulótól laknak (30 család román cigány); Dunaszekcsőn 1945 után létesült két nagyobb telepük (kb. 300 fő, mindegyik nyelvjárásból). Kölkeden az ótelepet már az 1827-es Vásárhelyi-térkép jelzi (*Oláh Czigányok Lakása*), az új telep a század elejéről származik. (1960-ban 500 fő román cigány!) Mohácson már az 1591. és 1613. évi török defterekben feltűnnek *Dzsemaeti kiptiyan* 'Cigányok hadteste' néven; a magyar cigányok a 18. sz. végén, a román cigányok a kiegyezés után vertek

gyökeret. Ma két kisebb és két nagyobb telepen élnek, sokan pedig elszórtan a városban. A szigeti putrikat elmosta az 1956-os árvíz. (1978-ban 1300 fő, mindegyik nyelvjárás képviselve.) Palotabozsokon száz éve él egy kisebb, 30–40 fős oláh cigány kolónia; némelyek Szentpéterváron születtek. Véméndre 1936-ban telepítettek a mecsek-nádasdi, erdősmecskei, fekedí erdők román cigányságából mintegy 200 főt. A híres magyar cigány nyelvshiget, a versendi „Cigányváros” több száz éves lehet. Pécsre főleg 1945 óta özönlenek. A lakosság cserélődése most is mindenütt állandó. (Zárójelben közlöm a helység kezdőbetűjét: pl. K = Kölkeden használt nyelvi forma.)

1.2. Nyelvjárások. Hogyan nevezik magukat és egymást? A szakirodalom szerinti (nem a legszerencsésebb elnevezésű!) *oláh cigányok* (románul *vlah*, mert máshol ők maguk is, s a többi cigány csoport is így hívja őket) Moldvából, ill. a Havasalföldről Erdélyen át vándoroltak be, így nyelvükben sok a román jövevényszó. Nálunk *rom*-nak ('ember, cigány, férfi'? < szkr. *domba*) nevezik magukat. Jelölésük, akár a Baranya megye földrajzi nevei c. (szerk. Pesti János, Pécs, 1982.) kötetben: c. – A *magyar cigányok*, mivel többségük a múlt században már elmagyarosodott, *rom*-nak vagy *ungro*-nak (< c. *ungro* < rom. *ungur* 'magyar') tartják magukat. A szakirodalomban: *romungro*-k. Jelölésük: mc. A Balkán felől érkeztek, nyelvükben tetemes a szláv kölcsönszó. – A *román cigányok* Erdély irányából jöttek, korábban nyelvet cseréltek; elrománosodott cigányok. (Főként az olténiai, ill. a bánáti nyelvjárást beszélők.) Ezért nálunk (fonetikusán!) a *romin*, *rumin*, *ruminy*, *rumun*, *rumün* (< rom. *român*), magyarul: a *román*, *oláj* szóval illetik magukat; némely csoport viszont *bėjás*, *bájás*, *bőjás*-nak (a rom. *băieș*, *băiaș* 'bányász' hatására, mivel elődeik egy része aranymosó, aranybányász, rom. *aurar* volt), s legritkábban *cigány*-nak nevezi magát. Jelölésük: rc. A szakirodalomban ők a *román* vagy *beás* cigányok. – Egymást *rom*-nak, a román cigányok a többieket inkább *cigan/uszta*-nak (rom. *țigan*) mondják.

1.3. Mit neveznek meg? A mozgáskörzetükbe eső helyeket, így lakótelepük közvetlen környékét, a fontosabb „középületeket”, a külterületen dolgozók még a főbb dűlőket, utakat, hegyeket, forrásokat, tájékozódási pontokat. – Eredeti földrajzi neveket nem találtam. Saját nyelvi eszközeik segítségével torzítással, fordítással, más nyelvtani szerkezettel, körülírással, ill. – fejletlen nyelvek lévén – számtalan kölcsönszóval neveznek el sok mindent, még a földrajzi közsők nagy részét is. – Közismert, hogy a cigányság több mint egy évezrede szakadt el eredeti lakóhelyétől, nyelvi környezetétől. Ezért a régebbi vándorlások kölcsönszavain kívül figyelembe kell vennünk, hogy hazánkban magyar, török, szláv, román, német nyelvi környezetben éltek vagy élnek, itt már ezekből a nyelvekből is gyarapították vagy gazdagítják szókincsüket, így a modern kifejezéseket elsősorban a magyarból. Az utóbbiak még nem váltak jövevényszókká, bár többnyire kapcsolnak hozzájuk cigány, ill. román végződést.

1.4. Nálunk nincs ún. cigány köznyelv, csupán kiejtési variánsokat találunk. Sőt egy családon belül – a generációktól függően is – másképp ejtik ugyanazt a szót. Sokszor nem igényesek a nyelvtani (nem, szám, személy szerinti) egyeztetésre. – A neveket az olvashatóság kedvéért fonetikusán írom le. A kötetben is arra kényszerültem, hogy a román veláris *î*-t (illabiális *ü*-féle hang) *i*-, *ü*-vel; az *Ț*-t (illab. *ö*-féle hang) és a zárt *Ț*-t *ē*-, *ə*-, *ö*-vel jelöljem, mert a kétnyelvűség következtében jobbra így is ejtik. Már viszonylag tisztán fordul elő a cigány nyelvjárásokból eredetileg hiány-

zó „magyar” *a*, *e*, *é* hang is. Néhány kiejtési variáns a VEKERDI JÓZSEF-féle szótárakból ismert, tehát a „Journal of the Gypsy Lore Society” által használt nemzetközi ábécével mutatok be; ugyanezzel a szanszkrit és a perzsa szavakat is (A magyar cigány nyelvjárás nyelvtana. Pécs, 1981., A magyarországi cigány nyelvjárások szótára. Pécs, 1983.). A többi szótári alakot viszont az illető nyelv (görög, latin stb.) írásmódja szerint. Megjegyzendő: a román cigányban – a latin nyelvekhez hasonlóan – a jelző többnyire követi a jelzett szót. (Előadáskor az adatokat főlíán mutatam be háromoszlopos beosztásban.)

2.1.1. Saját nyelvi eszközeikkel a torzítást alkalmazzák leginkább. Telephelyükben többnyire saját nevük is szerepel. Pl. az oláh és a magyar cigányokét így nevezik: c. *Româ* 'cigányok' ~ c. *Romengi tēlpo* ~ mc. *Románó négyedő* ~ rc. *Kumpányő dö cigánusztā*, rom. *Comanie de țigani* 'cigányok közössége' ~ m. *Cigányváros, -negyed* (M); a román cigányokét: c. *Khātē but rom bēsēn* 'itt sok cigány lakik' ~ c. *Romāni* 'románok, cigányok' ~ mc. *Románó tēlpo* ~ rc. *Kumpányē dö romāni|bājās* < rom. *Comanie de romāni|băiași* ~ m. *Olājok* ~ *Bönt* ~ *Cigánytelep* (M). Vagy: c. *Khotē bēsēn rumungri* 'ahol laknak a magyar cigányok' (D). Hasonlóképp torzítják a helység- és dűlőneveket is: c. *Szē|k|csuj* ~ < szh. *Sečuj* ~ m. *Dunaszekcső*; rc. *Kur-kēt* ~ m. *Kölked*; c. *Mohács* ~ mc. *Mohácsu* ~ rc. *Mās* ~ *Māsēz*; rc. *Erdēfie* ~ m. *Erdőfü* (K); c. *Sokácicko fóro* ~ mc. *Dásziko négyedő* ~ rc. *Tərg sokácuj*, rom. *Tîrgul croatului* 'sokác(ok) városa' ~ m. *Sokac-város* ~ *Sokácnegyed* (M); rc. *Paskony* m. *Paskony* (? < lat. *pascuum*); rc. *Ibástyē* ~ m. *Ebástya* (< eb ásta! K); rc. *Dēgkut* (V); rc. *Gránész burdó* ~ < m. *Krányész brud(ó)* ~ < n. *Gányész Prtou* ~ < szh. *Skrajnje brdo* 'szélső hegy' (V; tehát a szerb név sorozatos eltorzítása!); c. *Krēnnyē* ~ < n. *Krēnnyiā* 'Gringes? (acker)' (P).

2.1.2. Igen gyakori a fordítás, némelykor a tükörfordítás. Pl.: c. *Mohácsészki Dunērā* ~ mc. *Mohácsiki Dunājā* ~ rc. *Dunūre Mohácsuluj*, rom. *Dunărea Mohatșului* ~ m. *Mohácsi-Duna* (M); c. *Kástunī iskolā* (< szkr. *kaśtha* 'fa') ~ mc. *Faiskola* (M) ~ rc. *Iskolā dā lyēmnyu*, rom. *Scoală de lemn* = 'Pepinieră' (K) ~ c. *Pāmsull* ~ < n. *Pāmsull* 'Baumschule' (P) ~ m. *Faiskola*; c. *Drākhāko plāj* ~ mc. *Drākhunó bērdő* ~ rc. *Vi pə gyal*, rom. *Vie pe deal* 'szőlő a hegyen' ~ m. *Szölőhegy* (M); c. *Szunto khāink* (< szkr. *khānī*) rc. *Fontēnā* (M) ~ *Fontūnā* ~ *Füntānā* (V) szfüntē, rom. *Fîntîna sfîntă* ~ m. *Szent-kút, -forrás*; c. *Szrátinészki kápuvā* ~ rc. *Kāpu dā fēr* < rom. *Porțile de Fier* ~ m. *Vaskapu* < oszm. *Demirkap* 'megerődített szoros, vaskapu'; sorozatos tükörfordításai: n. *Eisernes Tor*, szh. *Gvozdena kapija* stb.

2.1.3.1. A szóösszetétel nagyon ritka: néha a szavak egymás mellé helyezésével, talán összekapcsolásával – magyar mintára – is élnek. Pl.: c. *Lajos-szobor* ~ mc. *Lajos-szobró* ~ rc. *Lajosiszko szubor* ~ m. *Lajos-szobor* (M); c. *Floriān-trusu* ~ m. *Flórián-kérészt* (P); rc. *Podūre Tiser* < rom. *Pădurea Tișer* ~ m. *Tiser-erdő* (Df).

2.1.3.2. Összetett szó helyett a birtoklás tényét kifejezhetik genitívusraggal: c. *Gáv|észko khēr* (D) ~ mc. *Gáv|észköro khēr* (Ve) ~ rc. *Kászā szātu|luj*, rom. *Casă satului* (az -l eredetileg a szótőhöz csatolt határozott névelő, az u kötőhang; itt a -lui az -l névelő genitívusa! K); c. *Fór|oszko khēr* (D) ~ mc. *Város|ko* ~ *Város|iko khēr* (M; az -iko melléknévképző: város-í) ~ rc. *Kászā tərgu|luj*, rom. *Casa tîrgului* (M) ~ m. *Község, Városháza*. Előfordul genitívusban álló határozott névelővel: rc. *Kászā lu Gál*, rom. *Casa lui Gal* tkp. 'háza Gálnak' ~ m. *Gáltanya*; ugyanígy accusatívussal

járó, jelzős szerepű *de* prepozícióval: rc. *Tanyö dö Dimics*, rom. *Șălașul de Dimitș* ~ m. *Dimicstanya*.

2.1.3.3. Nem ritka a minőségjelzős szókapcsolat sem: c. *Kálo pódó* (D); (< szkr. *kala*) ~ mc. *Káli hidá* (Ve) ~ rc. *Podu(l) nyęgru* (K), rom. *Podul negru* ~ m. *Fekete-hid*; c. *Ruvlano pláj* ~ mc. *Ruv|ikó bęrdó* ~ rc. *Gyáhu dę lup* ~ *Lupu|luj gyáhu*, rom. *Deal de lup* ~ *Al lupului deal* (M; az utóbbi genitív szerkezet!) ~ m. *Farkas-hegy*.

2.1.3.4. Az összetételt primitívebb eszközökkel, körülírással is helyettesítik. Egyik módja: megközelítő jelentésű szó vagy szókapcsolat. Román cigány példák *Kölkedről*: *Kágyę*, rom. *Cale 'út'* m. (*Marha*)-*csapás*; *Gárd*, rom. *Gard* 'kerítés, sövény' ~ m. *Csemetekert*; *Grápę* < rom. *Groape* 'gödrök' ~ m. *Dögtér*; *Dunırę*, rom. *Pe 'Dunäre 'a Dunánál'* ~ m. *Vízmű*; *Peatrę Dunărę*, rom. *Pietrele Dunărene* 'dunai kövek' ~ m. *Kőhányás*. – Másik módja a határozós szerkezet. Oláh cigány példák *Palotabozsokról*: *Ándo kéro 'a házban'* ~ m. *Kultúrház*; *Oprę|Tęlę ándęj boltá* 'fenn|lenn a boltban' ~ m. *Felső |Alsó bolt*; *Oprę|Tęlę o pódó* 'fenn|lenn a híd' ~ m. *Felső* vagy *Középső |Alsó híd*; *Ánglę Tęn o trusu(l)* 'a Then előtt a kereszt', n. 'Thenisches Kreuz'; *Ávri ę kápóná* 'kint a kápolna' ~ m. *Mária-kápolna*. Román cigány szerkezetek: *Kágyę u' Borgyi*, rom. *Cale la Borda* 'út Bordánál' ~ m. *Borda-lénia* (K; erdész nevérol!); *Kályę dę Somberek ku gyál*, rom. *Calea de Șomberek cu deal* 'Sombereki út hegygel' ~ m. *Sombereki szurdok* (M); *Ęngli lę mórę* 'Hengl a malomnál', rom. *La moara Hengl* 'a Hengl-féle malomnál' ~ m. *Hengl-malom* (V). – A körülírás gyakran kihagyásos, vonatkozó mondat szerű szerkezet: c. *Iskulá kái o Jung tanitovo* 'iskola, ahol a Jung tanító (ti. van ~ tanít)' ~ m. *Alsó iskola* (P); rc. *Lę putori ugyi árgyi cüglyę*, rom. *La putori, unde arde țigle* 'a bűdösöknél (bűdös helyeknél), ahol égetik a cserepeket' = rom. *Țiglărie* 'cserepégető' ~ m. *Téglaégető* (V).

2.2.1. A kölcsönzők közül először a vándorszókra (műveltségzők) hozok néhány példát. Feltüntettem a legvalószínűbb átadó nyelvet (mely az újabb szavakban többnyire a magyar!), de a mai kutatások szerinti kiinduló forrást is. Pl.: c. *Hęrebęszko ászáv* (< perzsa *āsyāb*) ~ mc. *Hęrebęszkró mlínó* (< szh. *mlin*) ~ rc. *Märe dę Hęreb* ~ *Hęrebuluj mórę*, rom. *Moara Hereb* ~ *A Herebului moarę* ~ m. *Heréb-malom* (M; vö. gör. *μύλα, μύλη* > lat. *mola, molo*); c. *Sävęngil|Sęångi iskolá* ~ mc. *Cshävęngri|Cshájęngri iskolá* 'Čhavengri|Čhajengri iskola' (< szkr. *čhāpa*; vö. még argó: *csávó, csaj!*) ~ rc. *Iskolę|Skólá dę fisor|fáto*, < rom. *Școală de băieți|fete* ~ m. *Fiú-|Leányiskola* (M; vö. gör. *σχολή* > lat. *schola* > szh. *škola* ...); c. *Puri* ~ *Puráni|Nęvi postá* (D) ~ mc. *Phúri|Nęvi postá* (Ve) ~ rc. *Póstę bętürmę|Postę náu*, rom. *Poșta bătrână|nouă*, (K) ~ m. *Öreg-|Új-posta* < lat. *posta*; c. *Áubęręszki pátiká* ~ mc. *Áubęręszki pátiká* ~ rc. *Pátikő dę Áubęr*, rom. *Farmacia Auber* ~ m. *Auber-patika* (M; vö. gör. *ἀποθήκη* > lat. *(a)potheca* ...); c. *Káphárno* (< szkr. *pandu*) |*Kálóló|Vunęto trusu(l)* (< szkr. *trišula*) ~ mc. *Párnó|Lóló|Kiknó kęręsztó* (Ve) ~ rc. *Krišę álbe|róšę|vunętę*, rom. *Cruce albă|roșie|Vîntă* ~ m. *Fehér|Vörös|Kék kęręsz* (V; lat. *crux* > óegyhszl. *κρ στα*); c. *Jákáb-kápolná(j)* ~ mc. *Jakab-kápolná* ~ rc. *Kápolná dę gyál*, rom. *Capela de deal* 'a hegyi kápolna' ~ m. *Jakab-kápolna* (M; < lat. *cappella* > *capella* ...); c. *Kástęlę* ~ mc. *Kástęlyó* (M) ~ rc. *Kástęlu domnuluj*, rom. *Castelul domului* 'az úr kastélya' ~ m. *Püspök-kastély* (M; vö. gör. *καστέλιον, καστέλιον* > lat. *castellum* > n. *Kastell*, bolg. *кастелъ*); c. *Sancıj* ~ *Bęnto* ~ mc. *Gátó* (M) ~ rc. *Sănc* ~ *Săncol* ~ *Săncul*, rom. *Șanț* (K) ~ *Bönt* (M) ~ m. *Töltés* ~ *Bönt* ~ *Bęnt* ~ *Gát* (M) ~ *Kanális* ~ *Sănc*

(K; vö. n. *Schanz(e)*; szh. *bent* < tör. *bent*; szh., szln. *gat*; lat. *canalis*); c. *Horáháni prësszovo* ~ mc. *Tërëcko prësszovó* ~ rc. *Prësszo da turk*, rom. *Espresso de turcesc* ~ m. *Török prësszó* (M; < ol. *espresso*; újjör. Тоўғэ; tör. *türk*; szh. *Turski espresso*).

2.2.2.1. Az egyéb kölcsönszók közül a régebbiek meghonosodtak a nyelvjárásokban, az újabbak (főképp a szláv és magyar szók) idegenek maradnak. Figyeljük meg először néhány építménynéven! c. *Frānciskānoszki khāngēri* ~ mc. *Bārātēngri|Dāskīni* ('sokác') *khāngēri* ~ rc. *Biszērikā lo brāculuj*, rom. *Biserica călugărilor* ~ m. *Franciskānus-templom* ~ *Barátok temploma* (M; vö. lat. *franciscanus*; ? < perzsa *kungura* ? < szkr. *ghantāgāra*; szláv *brat*; < lat. *basilica* < gör. βασιλική); c. *Māricāszkā kircsimā* ~ mc. *Māricāszkro birto* ~ rc. *Krismā da Māricā*, rom. *Cîrciuma Marița* ~ m. *Marica-kocsmá* (M; szh. *krčma* > rom. *cîrciumă*; < szh. *birtija* megcsonkítva!); c. *Báro|Cinno* ~ *Cigno ábécé* ~ mc. *Báro|Tikno ábécé* ~ rc. *Ábécé hamárē|mik*, rom. *Magazin mare|mic* ~ m. *Nagy |Kis ábécé* (M).

2.2.2.2. Kölcsönszók az út, *utca*, *tér* földrajzi köznevek is, s a szerkezetekben itt is feltűnnek az areális hatások. Pl.: c. *Budāpēstāko bāro drom* tkp. 'nagy út' ~ mc. *Budāpēstiko drom* ~ rc. *Budāpēstuluj drik*, rom. *Drumul Budapestei* ~ m. *Budapesti országút* (M; ógör. δρόμος > újjör. δρόμ > bolg. друм > rom., szh. *drum*; tehát még görög örökség! A rom. *dric*-nek 'szekérderék' a jelentése; a *drik* így valószínűleg a 'széles mezei út, országút' jelentésű m. tájnyelvi *dērēk* torzított alakja: vö. *Pécsi dērēk*, M); c. *Nyāmciccko vulicā* ~ mc. *Nimci utcā* ~ rc. *Ulyicē* (M) | *Ujicā* (K) *dē nyāmcī*, rom. *Ulița de neamț* ~ *Ulița nemțească* ~ m. *Német utca* (M; < szh. *Nemački sokak|ulica* > rom. 'uliț'); c. *Purāni|Nēvi vásártéró ~ fōró* ~ mc. *Csilutnó|Névo vásártéró* ~ rc. *Türgul dōmult* (M) | *Trgu ~ Trgē ~ Türg(u) ~ Trg nó* (V), rom. *Tîrgul de demult|nou* ~ m. *Régi|Új vásártér* (? < szkr. *nava* 'új'; ? < újjör. ғоғоғ 'út' ? > lat. *forum novum* 'új tér, vásártér, város'; vö. szh. *Novo vašarište* 'új vásártér'; ósláv: *trugu* > szh. *trg* 'vásár', rom. *tîrg* 'vásár, város').

2.2.2.3. A folyóvizekhez fűződő neveknél is hasonlókat találunk: c. *Csele-sān-co(l)* ~ mc. *Csele-pātāko* ~ rc. *Sānc(ol) dē Csele*, rom. *Pîrîul Csele* ~ m. *Csele-patak* (M; vö. szh. *potok*; a többi l. az előzőeknél!); c. *Bārāko zātōnyi* ~ mc. *Bārikó zātōnyi* ~ rc. *Zātōnyu da Bār*, rom. *Banc de Bar* ~ m. *Bári-zátōny* (M; vö. szh. *zaton*, szlk. *zatoň*); c. *Kompoj ~ Rév* ~ mc. *Rév* ~ rc. *Scsillā* (M) ~ *Scsillā da Bok* (K), rom. *Rada de la Bok* ~ m. *Rév|Boki rév* (vö. aln. *Kump* > m. *komp*; szh. *skela* 'rév').

2.2.2.4. A domborzat és a művelési ágak elnevezései ugyancsak kölcsönszóktól terhesek: mc. *Drākhuno|Pincākro bērdō* ~ m. *Szölő-|Pince-hegy* (M; < szkr. *drāksā*; < szh. *brdō*); c. *Grinyi-ritou* ~ m. *Grinyi-rét* (P); rc. *Rit da zsidóu*, rom. *Ritul evreului* 'a zsidó rétje' ~ m. *Zsidó-rét* (K; az ism. eredetű m. *rét* átment a szh. és rom. tájnyelvbe); rc. *Trēscesiē*, rom. *Trestuș* 'nadas' ? < szh. *trščar* ~ m. *Csádés-rét* (csádé = gyékénylevél, K); c. *Fóroszko bār* ~ mc. *Városiko kērtészēto* (M) ~ rc. *Gard(u) tērguluj* M, Df), rom. *Gardul tîrgului* ~ m. *Városi kertészet* (? < perzsa *bagh* 'kert'; frank *Gard* 'tövis', ófn. *Gard* 'vessző, bot' > rom. *gard* 'sövény, kerítés'; vö. MAYER-LÜBKE, *Romanisches etymologisches Wörterbuch I–II*. Heidelberg, 1930.).

3. A földrajzi elnevezésekben képszerű kifejezéseket nem találtam.

Itt köszönöm meg Kozma Mihálynak a román nevek értelmezéséhez, szótári

alakjuk pontosításához és Vekerdi Józsefnek a cigánynevekhez nyújtott értékes segítségét.

HOFFMANN OTTÓ

Személynevek udmurt publicisztikai, szépirodalmi és nyelvjárási szövegekben

1. Az udmurt személynévkutatás az 1960-as évektől kezdve indult nagy fejlődésnek (G. A. ARCHIPOV munkássága). A hetvenes években SZ. K. BUSMAKIN, M. G. ATAMANOV és főleg T. I. TYEPLJASINA munkái jelentősek. Fontosak az Onomasztika Povolzsja köteteiben megjelent, személynevekkel foglalkozó tanulmányok is.

Az udmurt személynévkutatás eredményei, az udmurt személynevek használatának sajátosságai Magyarországon kevésbé ismertek. Az alábbiakban vázlatosan bemutatom, milyen személynevek és hogyan fordulnak elő a „Szovjetszkoj Udmurtia” c. napilap 1985. július 24-i számában, T. ARCHIPOV Adjamilen csebere [Az ember szépsége] c. regényében (Izsevszk, 1963.) és udmurt nyelvjárási szövegekben: Udmurtszkij folklor: zagadki [találós kérdések]. (Izsevszk, 1982.) = Z; Udmurtszkij folklor: peszenki, poteski, szcsitalki, draznilki [dalocskák, mulattatók, kiszámolók, csúfolódó gyermekrímusok]. (Izsevszk, 1981.) = P; V. K. KELMAKOV, Obrazci udmurtszkoj recsi [Udmurt nyelvmutatványok]. (Izsevszk, 1981.) = O.

2. A „Szovjet Udmurtia” c. napilap a napjainkban szokásos névhasználatot mutatja:

név		%		például
háromelemű	teljes	17	6,6	Petr Boriszovics Kuzmin
	rövidített	53	20,7	P. B. Kuzmin
kételemű	1.	25	9,7	Vlagyimir Dzsanibekov
	2.	51	19,9	A. Gromiko
	3.	21	8,2	Jekatyerina Georgievna
egyelemű	családnév	42	16,4	Rogozsin
	keresztnev	28	10,9	Ivan
	becenév	19	7,4	Vanjuha
összesen:		256	99,8	

A háromelemű nevek teljes alakban rendszerint a név első említésekor fordulnak elő, később vagy rövidített formában vagy kételemű névként (keresztnev + apai név), például: *Jekatyerina Georgievna Bogdanova*, újabb említéskor *Jekatyerina*